

Åmåls kommun

Naturvärdesinventering

Åmål 4:1

Niklas Wahlström

2022-06-23

Inventeringsområdet

Planområdet begränsas av väg E45 i väster, Drottninggatan i norr, villabebyggelse och ett daghem i öster samt med en cykelväg i söder. Planområdet är på häradskartan (1883-95) jordbruksmark, med två trädfria åkerholmar omgivna av åkermark. Åkerholmarna har sannolikt tidigare hävdats med slätter eller bete. Med minskande hävdintensitet har den större av åkerholmarna (område 1) växt igen med framförallt tall, medan den mindre (område 2) förblivit mer öppet, med solitära träd. Flygfotot från 1960-talet visar områdena som trädbevuxna, där område 1 är tätare bevuxet än område 2. Berggrunden i planområdet består av magra graniter, vilket medför att floran till stora delar är trivial. Hävdhistoriken och den ljusöppna karaktären till följd av röjning av slyuppslag har inneburit att en hävdpräglad vegetation kunnat överleva, främst i område 2. Planområdet saknar registrerade ängs- och betesmarksobjekt, nyckelbiotoper eller skogliga naturvärdesobjekt.

Metodik

Fågelinventeringen har genomförts som en revirkartering med fokus på rödlistade arter och arter i EU:s fågeldirektiv. Vanliga arter har noterats men ingår inte i rapporten. Fältdarbetet genomfördes vid två tillfällen under maj 2022.

Naturvärdesinventeringen har genomförts genom sammanställning av kunskapsunderlag från Artportalen, samt inventering i fält enligt SS 199000:2014, detaljeringsgrad "Detalj" med tillägget "Naturvärdesklass 4".

Sammanställning av befintligt kunskapsunderlag

Under förarbetet användes Länsstyrelsen i Västra Götalands informationskarta för att identifiera naturvärden rapporterade av Länsstyrelsen, Skogsstyrelsen, Naturvårdsverket och Artdatabanken. Tjänsten användes även för att studera äldre kartmaterial och historiska ortofoton. En sökning med Karta/yta över tidigare registrerade fynd i området genomfördes i Artportalen.

Fältdarbete

Under fältdarbetet noterades förutom revirhävdande fåglar även områden och strukturer med naturvärdeskvalitéer, som t.ex. dödvedsförekomst, förekomst av hävdgynnad flora, rödlistade arter och signalarter.

Fågelinventering

Revirkartering utfördes vid tre tillfällen: 6/5, 20/5 och 25/5. Totalt noterades 17 arter, varav fyra finns upptagna på rödlistan.

Bedömning och artkommentarer

Björktrast NT – Nära hotad

Björktrast häckar i skogar, ofta i anslutning till odlad mark, i parker och trädgårdar. Den förekommer över hela landet. Antalet reproduktiva individer överstiger gränsvärdet för rödlistning.

Utbredningsområdets storlek och förekomstarean överskrider gränsvärdena för rödlistning. En minskning av populationen pågår eller förväntas ske. Minskningen avser antalet reproduktiva individer. Vid inventeringen påträffades en häckning i område 1, nära rastplatsen. Björktrastar i området använder gärna gräsytan i anslutning till område 1 för födosök.

Grönfink EN – Starkt hotad

Grönfink häckar i skogsbyn, enbackar, buskmarker, parker och trädgårdar och förekommer i större delen av landet. Arten har minskat kraftigt de senaste 10 åren till följd av en sjukdom. Antalet reproduktiva individer överstiger gränsvärdet för rödlistning. Utbredningsområdets storlek och förekomstarean överskrider gränsvärdena för rödlistning. En minskning av populationen pågår eller förväntas ske. Under inventeringen noterades två revir i område 1.

Svartvit flugsnappare NT – Nära hotad

Svartvit flugsnappare häckar i löv- och blandskog samt i trädgårdar och parker. Antalet reproduktiva individer överstiger gränsvärdet för rödlistning. Utbredningsområdets storlek och förekomstarean överskrider gränsvärdena för rödlistning. En minskning av populationen pågår eller förväntas ske. Vid inventeringen påträffades två revir. Ett centralt i område 1 och ett i område 2.

Stare VU - Sårbar

Stare häckar i huvudsak i anslutning till odlad mark och förekommer i större delen av landet. Arten har successivt minskat under lång tid till följd av minskad areal av för arten lämpligt habitat. Antalet reproduktiva individer överstiger gränsvärdet för rödlistning. Utbredningsområdets storlek och förekomstarean överskrider gränsvärdena för rödlistning. En minskning av populationen pågår eller förväntas ske. Minskningen avser kvalitén på artens habitat och antalet reproduktiva individer. Vid inventeringen påträffades ett revir, med häckning i en död al i område 1.

Naturvärdesbedömning

Område 1

Detta skogsparti domineras av gles, likåldrig tallskog som börjar komma upp i intressant ålder, även om naturvårdsarterna som förekommer fortfarande främst är knutna till markens historia som betesmark. Området röjs årligen på slyuppslag och vid röjningarna har en mångfald av olika trädslag som al, ek, asp, björk, fågelbär och lönn sparats. Enstaka stående döda träd finns (al, björk). Ett par tallar har börjat utveckla s.k. krokodilbark, vilket antyder en ålder på över 150 år. I buskskiktet finns främst enbuskar och vid röjningen sparade exemplar av olika lövträd. Fältskiktet domineras under tidig vår av vitsippor, som följs av liljekonvalj och senare under sommaren av örnbräken. Området har visst värde för fåglar. I fältskiktet finns rester av hävdgynnad flora, som vårbrodd, gökärt, ärenpris och svinrot, men även inslag av arter från dumpade trädgårdsrester, som parkslide, tulpan och gullviva.

Areal: 1,95 ha

Naturvärdesklass: Påtagligt naturvärde

Område 2

Silikatgräsmark som ligger på platsen för tidigare gårdsbebyggelse. Berg i dagen med kvarstående torrängsflora. Fältskikt med stort inslag av hävdgynnad vegetation, som fårsvingel, bockrot, gökärt, tjärblomster, vårbrodd, ängsvädd, ängsfryle, liten blåklocka och blodrot. Ett par vidkroniga, solexponerade tall finns i kanten av området.

Areal: 0,13 ha

Naturvärdesklass: Högt naturvärde

Slutsatser

Diskussion

Ängs- och betesmarker har höga naturvärden vilka har skapats under en lång kontinuitet av slåtter eller beteshävd. Kontinuerlig slåtterhävd har gett en näringsfattig jord, störning i form av bete har skapat förutsättning för en artrik flora av hävdgynnad vegetation som ängsvädd, tjärblomster, svinrot, bockrot, gökärt och ärenpris.

Björktrast, grönfink, stare och svartvit flugsnappare har livsmiljöer inom området. Samtliga återfinns ofta nära bebyggelse. Stare och svartvit flugsnappare är beroende av hålträd eller holkar för häckning, medan grönfink och björktrast bygger öppna bon. Stare och björktrast söker föda på hävdade (eller klippta) gräsytor, medan grönfink och svartvit flugsnappare finner föda i varierande trädmiljöer som skogsdungar, bryn och trädgårdar. En exploatering av marken innebär habitatförlust för samtliga arter. För grönfink, svartvit flugsnappare och björktrast så innebär en exploatering förlust av både häckningsmiljö och födosöksmiljö, medan det för stare främst innebär förlust av häckningsmiljö (boträd).

Båda område 1 och område 2 innehåller rester av hävdgynnad vegetation sedan marken var i hävd, men inget av områdena hävdas idag annat än genom att sly hålls undan. Restaurering och återupptagen hävd är inte aktuell i område 1, vilket innebär att många av de arter som idag finns kvar på sikt kommer att försvinna med dagens markanvändning.

Planens påverkan på naturvärden

Enligt planförslaget så kommer hela område 1 att tas i anspråk, medan större delen av område 2 kan bevaras. Hotade och skyddade arter kommer lokalt att påverkas negativt av exploateringen. Vid byggnation som påverkar arterna björktrast, grönfink, stare, och svartvit flugsnappare ska dispens sökas enligt artskyddsförordningen.

Rekommendationer

Särskild hänsyn bör tas till ängsresten i område 2 i det fortsatta planarbetet. Marken bör lämnas orörd vid exploateringen och framgent skötas som ängsmark med sen slåtter och borttagning av avslagen växtmassa, gärna föregått av en restaurering i form av bränning på våren.

De floravärden som finns i område 1 är skapade av mångårig beteshävd. Att återskapa dessa värden från grunden på annan plats är därför mycket svårt och resurskrävande. Ängs- och betesmarker är idag fragmenterade och förlusten av habitat är omfattande till följd av upphörd hävd, igenväxning och exploatering.

För att minska risken för ytterligare förlust av habitat kan kommunen kartlägga, inventera och restaurera återstående marker med liknande kvalitéer. Genom att höja kvalitén på de marker som är under igenväxning i närområdet och säkra betes- eller slåtterhävd på dessa, kan förlusten av habitat till viss del kompenseras.

För att kompensera för förlust av boträd för hålhäckare som stare och svartvit flugsnappare så kan holkar sättas upp i träd inom yta "natur" i detaljplanen.

Naturvärdesklass	Naturtyp	Biotop	Biotopvärde	Artvärde
3 Påtagligt	Äng och bete	Trädbärande betesmark	Visst	Påtagligt
Motivering naturvärdesklass			Naturvårdsarter	
Enstaka tallar kring 150 år, stående död ved (al) med bohål (stare). Marken uppfyller kriterier för "restaurerbar" med avseende på floravärden i ängs- och betesmarksinventeringen. Visst värde för fåglar.			blodrot, gökärt, svinrot (NT), vårbrodd, ärenpris	
Beskrivning			Natura 2000-naturtyp	
Öppen, underröjd, tidigare betad åkerholme bevuxen med tall och lövträd (al, asp, björk) i kanterna, främst i norr och öster. I dagsläget utan hävd. Rester av hävdgynnad flora finns kvar och ett artrikt bestånd av yngre träd (lönns, ek, fågelbär, björk, asp) har sparats vid röjning. Förvildade trädgårdsväxter förekommer i form av tulpan, gullviva och parkslide.			-	
			Säker eller preliminär bedömning	Areal (ha)
			Säker	1,95
			Inventerare	
			Niklas Wahlström	
Bild			Övriga kommentarer	
				

Naturvärdesklass	Naturtyp	Biotop	Biotopvärde	Artvärde
2 Högt	Äng och bete	Ängsmark	Påtagligt	Påtagligt
Motivering naturvärdesklass			Naturvårdsarter	
Torrängsrest med relativt artrik flora trots avsaknad av hävd. Uppfyller kriterier för Ängs- och betesmarksobjekt			blodrot, bockrot, gökärt, liten blåklocka, vårbrodd, ängsfryle, ängsvädd, tjärblomster, styvmorsviol	
Beskrivning			Natura 2000-naturtyp	
Tidigare gårdsnära äng dominerad av smalbladiga gräs som fårsvingel och kruståtel. Vidkroniga solitära träd (björk, tall) och berghällar i dagen.			6270 - silikatgräsmark	
			Säker eller preliminär bedömning	Areal (ha)
			Säker	0,13
			Inventerare	
			Niklas Wahlström	
Bild			Övriga kommentarer	
				

Inventeringsområdet

2022-06-23

1:2 500

0 30 60 120 m

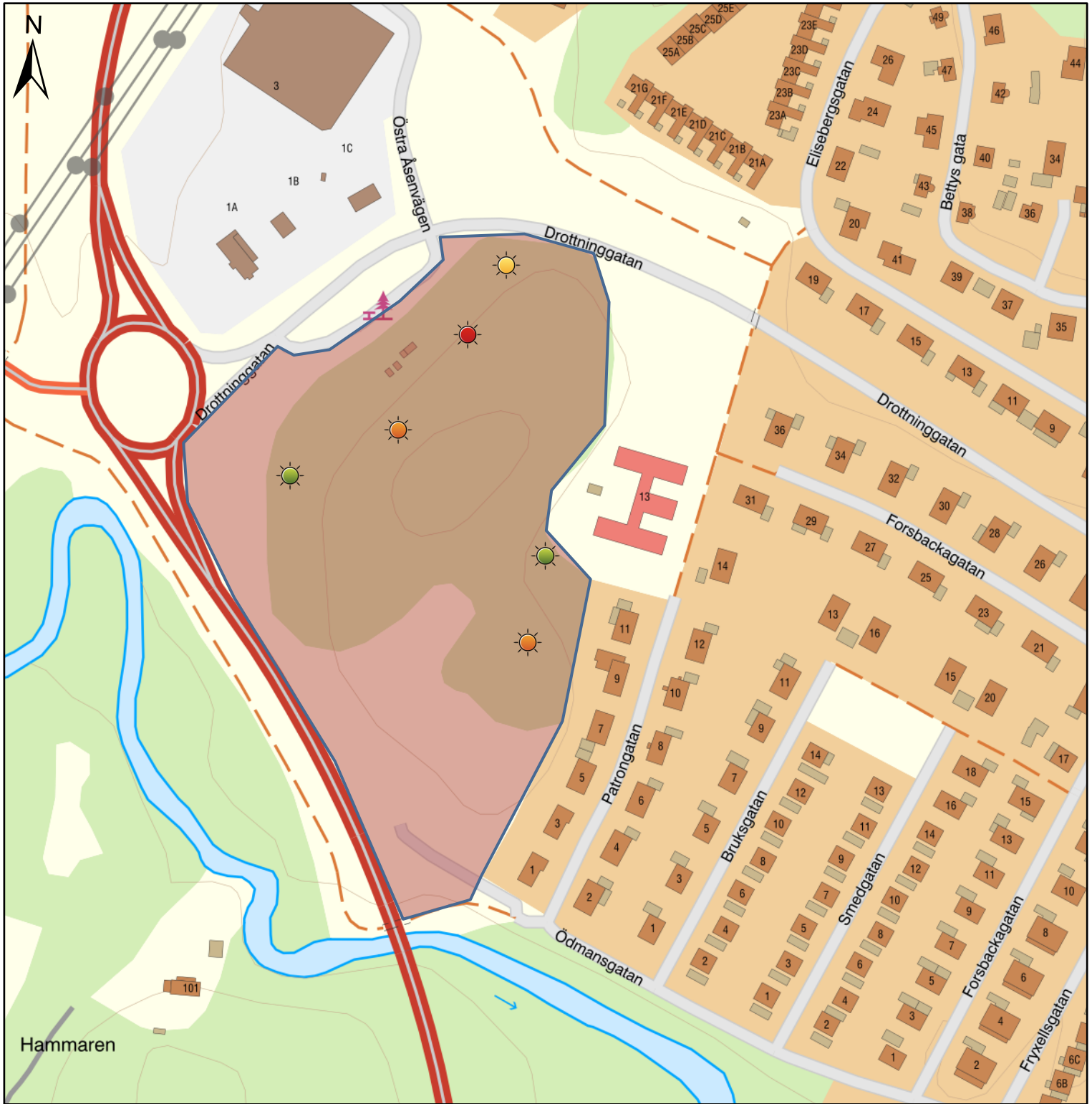
Länsstyrelsen
Västra Götaland

Teckenförklaring

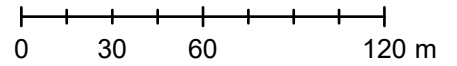
 Inventerat område

Fågelinventering 2

2022-06-23

1:2 500

Teckenförklaring

Ritade punkter

Stare

Björktrast

Svv. flugsnappare

Grönfink

Inventerat område

Områden med naturvärden

2022-06-23

1:2 500

0 30 60 120 m

Teckenförklaring

Ritade ytor

 Inventerat område

 Område 1

 Område 2

Rödlistad flora

1:2 500

0 30 60 120 m

Teckenförklaring

 Svinrot

Ritade ytor

 Inventerat område

 Område 1

 Område 2